

The Criticisms of His Majesty King Chulalongkorn: The Changes of Words and Idioms

Niticharya Chaiyen

Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: niticharya.c@lawasri.tru.ac.th

Received: January 21, 2022 Revised: February 18, 2022 Accepted: March 4, 2022

Abstract

The research study aims to examine the changes of the words and idioms used in the criticisms of His Majesty King Chulalongkorn, and to compare words and idioms used for the criticism between the previous and the present days. The criticisms of His Majesty King Chulalongkorn toward the memorabilia of Her Royal Highness Princess Naridara Dhevi (Princess of Wat Pho), was studied employing Chamni-Roksan's (2015) concept of the change of language. The statistic used to analyze the data was a percentage.

The results showed that, in His Majesty King Chulalongkorn's criticisms, there were eighty words and idioms which were used differently in the present days. The most changing element was the changes of sound which was at 46.25 percent, following by the changes of vocabulary at 26.25 percent, the changes of word's meaning at 15.00 percent and the changes of grammatical point at 12.50 percent. The factors effecting on the changes of words and idioms included: 1) the differences of the language usage of the people from the lower class in the society that they had the different education level, therefore; they tended to use the particular language forms and styles; 2) the pronunciation styles which were changed accordingly to the convenient issues of the people living in different eras; 3) the advancement of technologies which lead to the new-invented words, and also the use of borrowing words from foreign countries. The words were employed to call everything that were invented from the advanced technologies and 4) the use of sufficient language style, that is, generally the use of two identical words having the same meaning is not allowed in any languages. When there is the word borrowing, and the meaning of that borrowed word is similar to the one existing in the native language, either the meaning of the native word or the borrowed one is needed to be changed, so the two words could be existed in the language.

Keywords: The Changes, The Uses of Words, Idioms, Criticisms, Memorabilia

พระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและสำนวน

นิธิชญา ใจเย็น

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: niticharya.c@lawasri.tru.ac.th

ได้รับบทความ: 21 มกราคม 2565 ปรับปรุงแก้ไข: 18 กุมภาพันธ์ 2565 ตอรับตีพิมพ์: 4 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้คำและสำนวนในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเปรียบเทียบกับการใช้คำและสำนวนภาษาไทยปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยคือ พระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของภาษาของ ดุษฎีพร ชำนิโรคนานต์ (2558) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการใช้คำและสำนวนภาษาเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 80 คำ มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.25 รองลงมาคือ การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 26.25 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย คิดเป็นร้อยละ 15.00 และการเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวน ได้แก่ 1) ความแตกต่างของภาษาที่มีอยู่ในสังคม อันเนื่องมาจากกลุ่มคนในสังคมที่ไม่ได้อยู่ในชนชั้นปกครอง อาจมีความแตกต่างทาง การศึกษาจึงมีรูปแบบการใช้ภาษาที่ต่างกันออกไป 2) ลักษณะของการออกเสียงของผู้พูดภาษาที่เปลี่ยนไปตามความสะดวกในการออกเสียงของคนแต่ละสมัย 3) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการที่มีผลทำให้เกิดการสร้างคำขึ้นใหม่ในภาษาหรือรับเอาคำยืมภาษาต่างประเทศมาใช้เพื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และ 4) คุณสมบัติของภาษาที่มีลักษณะประหยัด กล่าวคือ โดยทั่วไปภาษาจะไม่อนุญาตให้มีรูปสองรูปที่มีความหมายเหมือนกันทุกประการ เมื่อมีการยืมคำเข้ามาในภาษา และคำนั้นมีความหมายเหมือนกับคำที่มีอยู่ในภาษาเดิม คำที่มีอยู่เดิมหรือคำที่ยืมเข้ามาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายเพื่อให้คงอยู่ในภาษาได้ทั้งคู่

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, การใช้คำ, สำนวน, พระราชวิจารณ์, จดหมายเหตุความทรงจำ

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของภาษา เนื่องจากเป็นภาษาที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจเกิดจากปัจจัยภายนอก ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของภาษาอื่น และปัจจัยภายในที่เกิดจากผู้ใช้งานภาษานั้น ๆ เอง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาจะช่วยอธิบายได้ว่าภาษาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนไทยในอดีตที่แตกต่างกับปัจจุบัน เพราะมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการบันทึกวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของตนเองในแต่ละยุคสมัย

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถศึกษาได้จากการเปรียบเทียบภาษาเขียนใน 2 สมัยหรือศึกษาภาษาในสมัยใดสมัยหนึ่งเพียงสมัยเดียวและสังเกตเห็นบางลักษณะที่แปลกออกไป ดังงานวิจัยของ สุรีเนตร จรัสรุ่งเกียรติ (2555, หน้า 92-112) ที่ศึกษาคำว่า “เป็น” ในสมัยรัชกาลที่ 5 เปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน ทำให้เห็นว่า คำว่าเป็นมีการเปลี่ยนแปลงด้านรูปเขียน คือ สะกดได้ทั้งคำว่า “เปน” และ “เป็น” แต่ปัจจุบันสะกดได้ว่า “เป็น” อย่างเดียว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลง ด้านเสียงด้วย นอกจากนี้คำว่า “เป็น” ยังมีการเปลี่ยนแปลงความหมายที่แคบเข้า คือ คำว่า “เป็น” มีจำนวนความหมายในปัจจุบันน้อยกว่าสมัยรัชกาลที่ 5 คำว่าเป็นมีการเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ คือ สามารถเกิดร่วมกับคำว่า “แต่” และคำว่า “ด้วย” ได้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถปรากฏร่วมกันได้ และการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ คือ การสูญเสียศัพท์ คำว่า “เป็นแต่” การศึกษาดังกล่าวนี้นี้ช่วยให้เห็นว่าภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นช่วงที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และเป็นช่วงสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยด้วย (ประคอง นิมนานเหมินท์, และคนอื่น ๆ, 2552, หน้า 147) พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเป็นเอกสารที่ผู้ศึกษาภาษานิยมศึกษา นอกจากนี้พระองค์ยังได้รับการยกย่องว่าทรงมีพระอัจฉริยภาพด้านภาษา ทรงเลือกใช้สำนวนภาษาดี (วรรณพร พงษ์พิ้ง, 2547, หน้า บทคัดย่อ) วรรณกรรมที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพด้านภาษาของพระองค์ท่านอีกเรื่องที่น่าสนใจคือ หนังสือพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นเรื่องที่บันทึกประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชวิจารณ์ไว้ตอนปลายรัชกาลของพระองค์ท่านซึ่งมีระยะเวลานานพอสมควร การใช้ถ้อยคำสำนวนจึงน่าจะมีความแตกต่างกับปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ปรากฏในหนังสือพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่า ด้านอักขรวิธีมีการสะกดคำต่างกับคำที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น

“...ได้หนังสือฉบับนี้จากข้างวังน่า เห็นว่าเปนจดหมายเหตุที่มีข้อความเพิ่มเติม...”

“...ฤจะพูดตามภาษาที่เรียกกันอยู่ว่า “มีกุ”

“...หนังสือฉบับนี้มีข้อความแปลกปลาดน่าฟังอยู่ จะต้องอ่านอีกครั้งหนึ่งในเวลาอื่น...”

“...ในเบื้องต้นนั้นความวิตกวิจารณ์ก็เกิดขึ้นว่า...”

“...เขียนลงเปนจดหมายบรรทิก ดังที่ได้คัดลงไว้ต่อไปนี้”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 1)

จากข้อความที่ยกมามีคำที่สะกดต่างกับคำในปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า น้า, เปน, ฤ, ปลาด, วิจารณ์, และบรรทิก ซึ่งปัจจุบันสะกด ดังนี้ หน้า, เป็น, หรือ, ประหลาด วิจารณ์ และบันทึก ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบสำนวนที่ใช้ต่างกับปัจจุบัน เช่น “อดเอาเบาสู” ปัจจุบันใช้ “หนักเอาเบาสู” รูปประโยคที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบันเช่น “ภาษาไม่สู้แจ่มแจ้ง” ปัจจุบันใช้คำว่า “กำกวม” หรือ “หนังสือฉบับนี้ได้จดลงโดยความซื่อตรง” เป็นประโยคที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า การใช้คำและสำนวนในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้คำและสำนวนภาษาไทยในปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาของ ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์ (2558, หน้า 65) มาเป็นหลักในการวิเคราะห์งานวิจัยนี้จะช่วยอธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลตัวอย่างให้แก่ผู้ที่ศึกษาภาษาไทย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้ที่ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยที่คนไทยใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาติไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้คำและสำนวนภาษาในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) เปรียบเทียบกับการใช้คำและสำนวนภาษาไทยปัจจุบัน

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาของ ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์ (2558) ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละภาษา มีทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกซึ่งเกิดจากการยืมภาษา และการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดจากกลไกและกระบวนการอื่น ที่มีอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของภาษาจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง จะพิจารณาจากเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ หรือการลงน้ำหนักเสียง และการเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือพยางค์
2. การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ หมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงคำและถ้อยคำ สำนวน การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นคำเดี่ยว คำประสม หรือคำซ้อน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การสูญเสียศัพท์ และการเพิ่มศัพท์
3. การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ หมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับระเบียบของถ้อยคำ และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง
4. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย จะพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ พิจารณาความหมายของคำโดยตรง และพิจารณาจากบริบทของคำ

การใช้แนวคิด ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของภาษานี้จะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาภาษาอธิบายระบบของภาษารวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาอย่างมีหลักเกณฑ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิญา แก้วอุทัย (2562) ศึกษาคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้: การศึกษาเชิงประวัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลง

หน้าที่ของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ และกลไกทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ ผู้วิจัยแบ่งสมัยข้อมูลภาษาออกเป็น 5 ช่วงสมัย ได้แก่ ช่วงที่ 1 สมัยอยุธยา, ช่วงที่ 2 สมัยรัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3, ช่วงที่ 3 สมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 5, ช่วงที่ 4 สมัยรัชกาลที่ 6-รัชกาลที่ 8 และช่วงที่ 5 สมัยรัชกาลที่ 9-รัชกาลที่ 10 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารเฉพาะที่เป็นร้อยแก้วในทุกช่วงสมัยของการศึกษา โดยในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้กรอบทดสอบคำบุพบท คำเชื่อมนาม และคำเชื่อมอนุพจน์ของ วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ (2532) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจำแนกคำเชื่อมออกจากคำชนิดอื่น ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความหมาย หากมีกรณีที่กรอบทดสอบในขั้นตอนที่ 1 ไม่สามารถจำแนกคำเชื่อมออกจากหมวดคำอื่นได้ ผลจากการใช้เกณฑ์ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 พบคำเชื่อมในข้อมูลทั้งสิ้น 119 คำ ลำดับถัดมา ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้นำคำเชื่อมทั้งหมดมาจำแนกหมวดหน้าที่และหน้าที่ย่อย โดยประยุกต์ตามกรอบเกณฑ์ของ นววรรณ พันธุมธา (2554) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หมวดหน้าที่ของคำเชื่อม และใช้เกณฑ์ทางอรรถวากยสัมพันธ์อื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์หน้าที่ย่อยของคำเชื่อมในแต่ละหมวดหน้าที่ ผลการศึกษาหน้าที่ของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยปัจจุบันพบว่า จำนวนหมวดหน้าที่ของคำเชื่อมในแต่ละสมัยมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสมัยอยุธยาปรากฏหมวดหน้าที่จำนวน 20 หมวดหน้าที่ ในสมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 และสมัยรัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 5 ปรากฏ 19 หมวดหน้าที่ ในสมัยรัชกาลที่ 6-รัชกาลที่ 8 ปรากฏ 21 หมวดหน้าที่ และสมัยปัจจุบันปรากฏทั้งสิ้น 22 หมวดหน้าที่ เมื่อพิจารณาด้านการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้พบว่า คำเชื่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเพิ่มหน้าที่ การสูญหน้าที่ และการคงหน้าที่ ทั้งนี้ กระบวนการทางภาษาที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ คือ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยกลไกสำคัญ ได้แก่ อุปลักษณะ นามนัย และการวิเคราะห์ใหม่

เอกพล ดวงศรี (2560) ศึกษาเปรียบเทียบคำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยกับปัจจุบันเก็บข้อมูลจากจารึกภาษาไทยสมัยสุโขทัยซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือหรือเผยแพร่ทางเว็บไซต์แล้ว จำนวน 41 หลัก โดยใช้แนวคิดคำอ้างอิงในภาษาไทยและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ผลการศึกษาพบว่า คำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยมีการปรากฏใช้ทั้งสิ้น 74 คำ ครอบคลุมถ้อยคำ หรือรูปภาษาที่หลากหลาย อ้างอิงบุคคลคนเดียวกัน คือ พระสงฆ์ แบ่งเป็น 5 ชนิด ได้แก่ 1) คำนามสามัญ 2) คำบุรุษสรรพนาม 3) คำนำหน้าชื่อ/ราชทินนาม 4) คำบอกลำดับชั้น และ 5) คำบอกตำแหน่ง ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และความหมายเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันพบว่า คำอ้างอิงพระสงฆ์เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ คือ การสูญเสียศัพท์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สูญเสียศัพท์โดยสิ้นเชิง และ 2) สูญเสียศัพท์บางส่วน ได้แก่ สูญเสียศัพท์ในบริบทพระสงฆ์ แต่ยังปรากฏใช้ในบริบททั่วไป, สูญเสียศัพท์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่ยังปรากฏใช้ในภาษาถิ่น และสูญเสียศัพท์ในบริบททั่วไป แต่ยังปรากฏใช้ในบริบทเฉพาะ ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายพบว่า คำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความหมายแคบเข้า 2) ความหมายกว้างออก 3) ความหมายย้ายที่ 4) ความหมายดีขึ้น และ 5) ความหมายเลวลง การเปลี่ยนแปลงของคำอ้างอิงพระสงฆ์สะท้อนให้เห็นบริบทสังคมพระพุทธศาสนาสมัยสุโขทัยที่แตกต่างจากปัจจุบัน การใช้คำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย และมีความสัมพันธ์กับลำดับชั้นของพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีลำดับชั้นต่างกันจะมีการใช้คำอ้างอิงที่แตกต่างกัน บางลำดับชั้นมีคำอ้างอิงใช้เป็นพิเศษ นอกจากนี้ คำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยสะท้อนให้เห็น

วัฒนธรรม ความเชื่อ และมโนทัศน์เกี่ยวกับพระสงฆ์เป็นหน่อพระพุทธเจ้า การยกย่องพระสงฆ์ในฐานะครู การยกย่องพระสงฆ์ในฐานะผู้เป็นใหญ่ และวัฒนธรรมการรับรูปแบบการตั้งสมณศักดิ์

นพรัฐ เสน่ห์ (2558, หน้า 40-59) ศึกษาการใช้คำและสำนวนภาษาในพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน” ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างภาษาในพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน” กับภาษาไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำและสำนวนภาษาในพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน” มีลักษณะที่แตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบันหลายด้าน ได้แก่ ด้านเสียง ด้านศัพท์ ด้านไวยากรณ์ และด้านความหมาย การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์มีความถี่ในการเปลี่ยนแปลงสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าระบบวากยสัมพันธ์ในภาษาไทยปัจจุบันมีการกลายด้านหน้าที่และโครงสร้างของคำซึ่งต่างจากภาษาไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวนมาก

สุรีเนตร จรัสรุ่งเกียรติ (2555, หน้า 92-112) ศึกษาคำว่า “เป็น” ในสมัยรัชกาลที่ 5 เปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำว่า “เป็น” ที่ปรากฏในเอกสารสมัยรัชกาลที่ 5 เปรียบเทียบกับปัจจุบันทั้งในด้านรูปเขียน เสียง ความหมาย ไวยากรณ์ และคำศัพท์ ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “เป็น” มีการเปลี่ยนแปลงด้านรูปเขียน กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ 5 สะกดได้ทั้ง “เปน” และ “เป็น” แต่ในปัจจุบันสะกดว่า “เป็น” ได้อย่างเดียว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 สันนิษฐานว่ามีรูปแบบ 2 เสียง คือ ออกเสียงได้ทั้งสั้นและยาว แต่ในปัจจุบันออกเสียงสั้นได้อย่างเดียว การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายพบว่าคำว่า “เป็น” มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า เช่นคำว่า “เป็น” ในสมัยปัจจุบันมีจำนวนความหมายน้อยกว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะมีบางความหมายไม่ปรากฏใช้แล้วในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ความหมายว่า “เกิด (ขึ้น)” การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 5 คำว่า “เป็น” สามารถเกิดร่วมกับคำว่า “แต่” และคำว่า “ด้วย” ได้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถปรากฏร่วมกันได้ ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ พบว่ามีการสูญเสียศัพท์ ได้แก่ การสูญเสียสำนวนหรือคำประสมที่ประกอบด้วยคำว่า “เป็น” ไป เช่น “เป็นแต่”

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา จะศึกษาข้อมูลจากเอกสารโบราณสมัยต่าง ๆ เปรียบเทียบกับการใช้ภาษาในปัจจุบัน โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา หลักไวยากรณ์ หรือการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เพื่อศึกษาว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีผู้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวนในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวนในเอกสารดังกล่าว

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวิธีดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง คือ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และหนังสือสำนวนไทยของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์)

3. **การรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้คำและสำนวนที่ปรากฏในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) ในส่วนที่เป็นพระราชวิจารณ์และจดหมายเหตุ ได้แก่ ทางพิจารณาหาตัวผู้เขียนจดหมาย คำบรรยายแลความเห็นแลความคิดที่จะเรียบเรียงหนังสือนี้ คำนำเรื่องซึ่งมีในจดหมายเหตุความทรงจำ จดหมายเหตุ และตัดบทอ่านจดหมายเหตุความทรงจำ จำนวน 576 หน้า พบคำและสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนทั้งสิ้น 80 คำ

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคำและสำนวนที่พบทั้ง 80 คำ มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาของ ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์ (2558) ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย โดยนำมาเปรียบเทียบกับการใช้คำสำนวนในปัจจุบันที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และการใช้สำนวนไทยของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หาคำและสำนวนเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงของคำและสำนวน ดังนี้

1. **การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง** ผู้วิจัยพบว่า มีความแตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบัน ดังนี้

1.1 **การสูญเสียเสียง (Sound Loss)** เสียงที่สูญเสียไปอาจเป็นเสียงพยัญชนะ หรือเสียงสระ และเสียงที่สูญเสียไปอาจอยู่ในตำแหน่งต้นคำ ท้ายคำ หรือกลางคำ

1.1.1 **การสูญเสียเสียงพยัญชนะ** ผู้วิจัยพบการสูญเสียเสียงพยัญชนะทั้งในตำแหน่งต้นคำ และในตำแหน่งท้ายคำ พบทั้งหมด 6 คำ เช่น

1) **คำที่สูญเสียเสียงพยัญชนะที่อยู่ต้นคำ** พบ 5 คำ เช่น

(1) “...เหตุด้วยเป็นหลาน จึงรู้เรื่องแมลงมุ่มแลจึงจกตก แลรู้เรื่อง สิ้นพระชนม์ใน ๑๒ วัน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 136)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า คำว่า “แมลงมุ่ม” ปัจจุบันใช้ “แมงมุ่ม” แสดงให้เห็นว่าเสียง [l] ที่เป็นส่วนหนึ่งของพยัญชนะต้นควบ [ml-] ได้สูญเสียไปในปัจจุบัน (ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์, 2558, หน้า 19) นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีเงื่อนไขการใช้คำว่า “แมง” กับ “แมลง” ต่างกันคือ “แมง” ใช้กับสัตว์ที่ขาปล้องที่มีร่างกายแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหัวเชื่อมอก และส่วนท้อง มี 8 หรือ 10 ขา ไม่มีหนวด ไม่มีปีก ส่วน “แมลง” ใช้กับสัตว์ขาปล้องที่มีร่างกายแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ออก และท้อง มี 6 ขา มีหนวด 1 คู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 926)

2) **คำที่สูญเสียเสียงพยัญชนะที่อยู่กลาง** พบ 1 คำ ได้แก่

(2) “...อย่างเช่นที่เรียกกว้างขวางกันอยู่ในเวลานี้ว่า จินตระกวี”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 9)

จากตัวอย่าง คำว่า “จินตระกวี” ปัจจุบันใช้ “จินตกรวี” แสดงให้เห็นว่าเสียง [r] ที่เป็นส่วนหนึ่งของพยัญชนะต้นควบ [tr] ได้สูญไปเหลือเป็น [t] จินตกรวี ที่ใช้ในความหมายเดิม หมายถึง กวีผู้มีความสามารถในการแต่งร้อยกรองตามแนวความคิดและจินตนาการของตนเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 325)

3) คำที่สูญเสียงพยัญชนะที่อยู่ท้ายคำ พบ 1 คำ ได้แก่

(3) “บุตรเขยคิดประทุษร้ายจ้าวเดียมน้องภรรยา...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 63)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า คำว่า “ประทุษร้าย” ปัจจุบันใช้ “ประทุษร้าย” เมื่อพิจารณาคำว่า “ประทุษ” มีรูปเขียนตามแบบภาษาสันสกฤต คือ ปรทุษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 708) เสียง [s] [t] [r] เกิดจากฐานเดียวกันคือปุ่มเหงือก เสียง [s] ออกเป็นเสียงเสียดแทรก เมื่อมาประสมกับคำว่า “ร้าย” ซึ่งเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเบาและก้อง การออกเสียงเชื่อมพยางค์กันจึงทำได้ง่ายกว่าที่จะออกเสียง [t] ที่เป็นเสียงหนักไม่ก้องซึ่งออกยากเมื่อมีคำอื่นมาตามหลัง (พัฒน์ เเพ้งผลา, 2543) คนไทยจึงคงรูปเขียนสันสกฤตไว้ตามเดิม จึงมีผลทำให้เสียง [t] ที่อยู่ท้ายคำสูญไป เพื่อความสะดวกในการออกเสียงคำนั่นเอง

1.1.2 การสูญเสียงสระ พบว่า มีคำที่สูญเสียงสระ พบ 3 คำ เช่น

(4) “...เจ้าล้านช้างร่าฟึงถึงทางพระราชไมตรีแต่ก่อนไม่เคยเป็นเวรานุเวรกัน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 120)

จากตัวอย่าง คำว่า “เวรานุเวร” ซึ่งปัจจุบันจะนิยมใช้คำ ว่า “เวร” การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการสูญเสียงสระที่อยู่ต้นคำสามพยางค์โดยการตัดส่วนพยางค์ที่หนึ่งถึงสามของคำออกไป (Clipping, Foreshortening) ทำให้คำที่ออกเสียงสี่พยางค์กลายเป็นคำพยางค์เดียว การตัดส่วนของคำ อาจจะตัดพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ (ดุฎฐิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 23)

1.2 การเพิ่มเสียง (Addition, Excrement) การเพิ่มเสียงอาจเป็นการเพิ่มเสียงพยัญชนะหรือสระก็ได้ และเสียงที่เพิ่มอาจปรากฏในตำแหน่งต้นคำ ท้ายคำ หรือกลางคำ (ดุฎฐิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 23-24) จากการศึกษาพบว่า มีการเพิ่มเสียงที่กลางคำ พบ 2 คำ ดังนี้

(5) “...สู้รบกับเราผู้เฒ่าได้ จงอุสาห์รักษาตัวไว้...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 360)

จากตัวอย่าง คำว่า “อุสาห์” ปัจจุบันใช้ “อุตสาห- อุตสาห์, อุตสาหะ” จะเห็นว่าทั้งสามคำมีเสียง /ต/ มาเป็นเสียงสะกดในแม่ กต [d] เพิ่มเข้ามาที่กลางคำ เกิดการกลมกลืนเสียงร่วมกันระหว่างเสียงพยางค์หน้ากับพยางค์หลังทำให้เดิมที่ออกเสียงไม่มีตัวสะกดเป็นมีตัวสะกด

1.3 การเปลี่ยนเสียง

การเปลี่ยนแปลงเสียงหรือการเปลี่ยนเสียงเป็นเสียงอื่นอาจเกิดขึ้นด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อชดเชยเสียงที่สูญไป เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับเสียงแวดล้อม หรือเพื่อให้หลีกเลี่ยงการซ้ำของเสียง การเปลี่ยนแปลงเสียงอาจจะเกิดกับเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ หรือการลงน้ำหนักก็ได้ (ดุฎฐิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 24-25)

1.3.1 การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า มีคำที่มีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะของคำใน พบ 5 ลักษณะ มี 6 คำ ดังนี้

1) การเปลี่ยนเป็นเสียงเสียดแทรก (Spirantization) พยัญชนะเสียงกักจะเปลี่ยนเป็นเสียงเสียดแทรก ดังนี้

(6) “...เป็นที่ไหว้สักการบูชา ลักษณะอันใดมิได้ต้องด้วยพระพุทธรูปสักขณ...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 360)

(7) “...เมืองพรหมบุรีช่วยทำตพาน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 79)

จากตัวอย่าง (6) คำว่า “ลักษณะ” ปัจจุบันใช้ทั้ง “ลักษณะ” และ “ลักษณะ” (7) คำว่า “ตพาน” ปัจจุบันใช้ “สะพาน” ทั้งสองตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า พยัญชนะเสียงกัก [kh] เปลี่ยนเป็น พยัญชนะเสียงเสียดแทรก [s] ทำให้เกิดความกลมกลืนเสียง เนื่องจากเสียงกักเป็นเสียงที่ไม่มีคุณสมบัติความต่อเนื่องของเสียง เมื่อเปลี่ยนเป็นเสียงเสียดแทรกจะทำให้ออกเสียงได้ต่อเนื่องและง่ายกว่าเดิม

2) การเปลี่ยนเป็นเสียงก้อง (voicing) ดังนี้

(8) “...กรมหลวงนครินทร์ทรงประชนม์ต้นปีแสง...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 32)

จากตัวอย่าง คำว่า “ประชนม์” ปัจจุบันใช้ “พระชนม์” เสียงพยัญชนะไม่ก้อง /ป/ เปลี่ยนเป็นเสียงพยัญชนะก้อง /พ/ ในพยัญชนะต้นคำ เนื่องจาก เสียง /ป/ เกิดรวมกับเสียงสระที่มีคุณสมบัติความก้องจะมีอิทธิพลให้เกิดการกลมกลืนเสียงจากเสียงไม่ก้องเปลี่ยนเป็นเสียงก้อง

3) การเปลี่ยนเป็นเสียงไม่ก้อง (de-voicing) ดังนี้

(9) “...ยกความมารวมกันไว้ในแพนกเดียว...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 191)

จากตัวอย่าง คำว่า “แพนก” ปัจจุบันใช้ “แผนก” เสียงพยัญชนะก้อง /พ/ เปลี่ยนเป็นเสียงพยัญชนะไม่ก้อง /ผ/ ในพยัญชนะต้นคำ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนเสียงคือ การกลมกลืนตามเสียงหลังที่เป็นเสียง ห น้ ที่ตามมาจึงส่งผลให้ เสียง /พ/ กลายเป็นเสียง /ผ/

4) การเปลี่ยนเป็นเสียงริมฝีปาก (labialization) ดังนี้

(10) “...เจ้าฉิมก็คงซัดเซคนจรมาแล้วเหมือนกัน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 49)

จากตัวอย่าง คำว่า “คนจร” ปัจจุบันใช้ “พนจร” เสียงพยัญชนะ /ค/ ที่มีฐานที่เกิดจากคอ เปลี่ยนมาเป็นเสียงพยัญชนะที่ริมฝีปาก /พ/ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะจากคนจร เป็น พนจร

5) การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง (palatalization) ดังนี้

(11) “...เมื่อราชบุรี เมืองสระเชิงเทรา กรุง (เก่า) ถางทำงาน ๓ วันเท่านั้น...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 79)

จากตัวอย่าง คำว่า “สระเชิงเทรา” ปัจจุบันใช้ “ฉะเชิงเทรา” เสียงพยัญชนะเสียดแทรก /ส/ ที่ฟันจะเปลี่ยนเป็นเสียงพยัญชนะ /ฉ/ ที่เพดานแข็ง เพราะเกิดการกลมกลืนเสียงกับเสียงสระหน้า

1.3.2 การเปลี่ยนเสียงสระ จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า มีคำที่มีการเปลี่ยนเสียงสระ 2 ลักษณะ มีดังนี้

1) สระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น พบ 7 คำ เช่น

(12) “...แลเป็นเวลาจะลี้นบุญลี้นวาศนา...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 2)

จากตัวอย่าง คำว่า “แล” ประสมด้วยสระเสียงยาวแอ แต่ปัจจุบันใช้คำว่า “และ” ซึ่งประสมด้วยสระเสียงสั้นเอะ ส่วนคำว่า “เปน” เดิมประสมด้วยสระเสียงยาวเอ ปัจจุบันใช้ “เป็น” ที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นเอะ

2) สระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว พบ 6 คำ เช่น

(13) “...เมืองปราจิณ เป็นความลำบากของพม่า...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 40)

จากตัวอย่าง คำว่า “ปราจิณ” ประสมด้วยสระเสียงสั้น อิ แต่ปัจจุบันใช้คำว่า “ปราจีน” ซึ่งประสมด้วยสระเสียงยาวอี ใช้เป็นชื่อจังหวัดในปัจจุบันว่า ปราจีนบุรี

1.3.3 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ จากการศึกษาพบคำที่มีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ พบ 6 คำ เช่น

(14) “...จะได้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชนให้พระศาสนารุ่งเรืองไปถ้วน ๕๐๐๐ พระวรรษา”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 127)

จากตัวอย่าง คำว่า “รุ่งเรือง” ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่สองจากเสียงโท เป็นเสียงสามัญ เป็น “รุ่งเรือง”

2. การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมาย

2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงคำและถ้อยคำสำนวน คำที่เปลี่ยนแปลงอาจเป็นคำเดียว คำประสม หรือคำซ้อน ส่วนถ้อยคำสำนวนนั้น หมายถึง คำหลายคำที่เรียงเข้าด้วยกันเป็นข้อความเฉพาะหรือหมายถึงสำนวนเปรียบเทียบ (ดุขฎิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 36)

จากการศึกษาถ้อยคำสำนวนในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง จดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) เปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและสำนวน 2 ประเภท คือ การสูญเสียศัพท์และการเพิ่มศัพท์

2.1.1 การสูญศัพท์ การสูญศัพท์ คือ คำหรือสำนวนเดิมสูญไปจากภาษา เช่น

(15) “...ปรบไถ่นายแก้ว อ้าแดงนุ่นหนึ่งวง...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 138)

จากตัวอย่าง คำว่า “อ้าแดง” เป็นคำโบราณ ทำหน้าที่เป็นคำนาม หมายถึง คำนำน้าชื่อหญิงสามัญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1412) เป็นคำที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน

(16) “...ตำรวจสนม สนมพลเรือน ชาวที่หมอโรง ไปอยู่ประจำแห่งหนึ่ง...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 310)

จากตัวอย่าง คำว่า “ชาวที่” เป็นคำนาม หมายถึง เจ้าพนักงานผู้หญิงที่ดูแลความเรียบร้อยประจำสถานที่ภายในเขตพระราชฐานชั้นใน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 378) ปัจจุบันไม่ใช้แล้ว

2.1.2 การเพิ่มศัพท์ การเพิ่มศัพท์ในภาษาอาจเกิดจากการสร้างศัพท์หรือการยืม

การสร้างศัพท์ใหม่อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ต้องมีคำสำหรับเรียกสิ่งนั้น หรือคำบางคำอาจเป็นคำต้องห้ามจึงสร้างศัพท์ใหม่ขึ้นใช้แทน หรือบางครั้งอาจเกิดจากคำสแลง หากคำสแลงนั้นใช้กันแพร่หลายและใช้ต่อ ๆ มาในภาษา จนกลายเป็นคำสามัญ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านการเพิ่มศัพท์ยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับรูปศัพท์ด้วย วิธีการสร้างศัพท์ใหม่อาจทำได้โดยใช้แนวเทียบคำที่มีอยู่แล้วในภาษาหรือเทียบกับเสียงธรรมชาติ หรือนำคำที่มีอยู่แล้วมารวมกันเป็นคำประสม คำซ้อน และรวมถึงการสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยสำนวนที่มีอยู่เดิม โดยตัดหรือเปลี่ยนบางคำ

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า ถ้อยคำสำนวนในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเพิ่มศัพท์ใหม่ เช่น

(17) “...ประจัญพญามารด้วยพระบารมี ๒๐ ทศ...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 28)

จากตัวอย่าง คำว่า “ผจญ” เป็นคำยืมจากภาษาเขมร “ผุจัญญ์” ว่า ทำให้แพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 771) ไทยยืมคำจากเขมร และ แปลงเป็น “ประจัญ” แต่มาในปัจจุบันพบว่าใช้ทั้ง “ประจัญ” และ “ผจญ”

2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ (Change in Grammar) ดุษฎีพร ชำนิโรศานต์

(2558, หน้า 40-44) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.2.1 การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำ จากการศึกษ พบว่า คำที่มีการเปลี่ยนแปลง

หน้าที่จากหน้าที่หนึ่งเป็นอีกหน้าที่หนึ่งหรือหน้าที่ที่มีอยู่ลดน้อยลงไปหรือมีหน้าที่เพิ่มมากกว่าเดิม พบ 1 คำ ดังนี้

(18) “...ในพงษาวดารว่าถูกปีนเล็กกลับลงมา ในที่นี้ว่าปีนไม่เข้า เห็นจะเป็นความนิยมของราษฎรในเวลานั้น...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 19)

คำว่า “ถูกปีน” ปีน เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยา คำว่า “ปีนไม่เข้า” ปีน ทำหน้าที่เป็นคำกริยา มีความหมายเดียวกับคำว่า “ยิง” ในปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อก่อนคำว่าปีนเป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา แต่ปัจจุบัน “ปีน” ทำหน้าที่เป็นคำนามอย่างเดียวเท่านั้น

2.2.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง จากการศึกษาพบว่า มีคำที่เปลี่ยนลำดับคำในคำซ้อนหรือคำประสม ดังนี้

1) การเปลี่ยนลำดับคำในคำซ้อนและคำประสม พบ 9 คำ เช่น

(19) “...เวลาก็ดี ข้อความก็ดี เคลื่อนไหวคลาบ้างก็เป็นธรรมดา...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 19)

จากตัวอย่าง คำว่า “เคลื่อนไหวคลา” ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนลำดับคำซ้อนใหม่ ว่า “คลาเคลื่อนไหว” เป็นคำกริยา หมายถึง ผิดจากความเป็นจริง, ไม่ตรงตามความเป็นจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 238)

(20) “...ขอให้ส่งกลับเข้ามาให้ถูกตัวถูกฝา คำที่ว่าถูกตัวถูกฝานี้ เจ้ากรุงธนบุรีชอบพูดนัก...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 154)

จากตัวอย่าง คำว่า “ถูกตัวถูกฝา” ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนลำดับคำซ้อนเป็น “ถูกฝากถูกตัว”

(21) “...มีนายวิเสทหนอทานต้นจัดโถพานรองพร้อม ห้วยป่าพ้อคร้วต้นด้วย...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 19)

จากตัวอย่าง คำว่า “ห้วยป่าพ้อคร้ว” ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนลำดับคำประสมเป็น “พ้อคร้วห้วยป่า” คำว่า “ป่า” โบราณเขียนเป็น “ห้วยป่า” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1326)

2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย (Semantic Change) การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความหมาย ผู้วิจัยจะพิจารณาจากความหมายของคำโดยตรงและบริบทของคำ จากการศึกษาพบถ้อยคำสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย ดังนี้

2.3.1 ความหมายแคบเข้า คำที่มีความหมายแคบเข้า หมายถึง คำสมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้าง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเจาะจงมากขึ้น หรือสมัยหนึ่งเคยเป็นคำที่มีหลายความหมายต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายน้อยลง หรือเป็นคำที่เคยปรากฏในบริบทกว้างต่อมาเปลี่ยนไปปรากฏในบริบทที่แคบกว่าเดิม (ดุष्ณิพพร ชำนิโรตคานต์, 2558, หน้า 45) จากการศึกษาพบว่า มีคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแคบเข้า จำนวน 5 คำ เช่น

(22) “...สำหรับ นักสวดเลวพานกลิ้งไปแจก”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 352)

จากตัวอย่าง คำว่า “เลว” หมายถึง มีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น กระดาดเลวเขียนหมึกแล้วซึม; สามัญ เช่น ทหารเลว โพร่เลว; ต่ำ, ทรมาน เช่น มารยาทเลว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1080) หากพิจารณาความหมายจากบริบทของคำว่าเลวจากตัวอย่างแล้ว “นักสวดเลว” หมายถึง นักสวดชั้นสามัญ ไม่มีตำแหน่งชั้นยศพระ แต่การใช้ภาษาในปัจจุบันผู้ใช้ภาษาจะเข้าใจในความหมายที่หมายถึงลักษณะนิสัยที่ไม่ดี หรือมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ดังนั้น คำว่า เลว ในปัจจุบันจึงมีความหมายในทางต่ำลง และมีที่ใช้น้อยกว่าความหมายเดิม

(23) “...เพราะพระยาสรณ์เป็นคนสันดานไม่แน่นอน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 179)

จากตัวอย่าง คำว่า “สันดาน” เคยมีความหมายไม่เจาะจง หมายถึง “อุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด” ไม่บ่งทางดีหรือร้าย ถ้าจะให้ความหมายว่าดีหรือไม่ดี จะต้องมีส่วนขยายอยู่ด้วย ต่อมาเมื่อส่วนขยายไม่ปรากฏ สันดาน จะมีความหมายว่า “อุปนิสัยไม่ดีที่มีมาแต่กำเนิด” (ดุขฎิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 47)

2.3.2 ความหมายกว้างออก คำที่มีความหมายกว้างออก หมายถึง คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายเฉพาะเจาะจง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายกว้าง หรือสมัยหนึ่งเคยมีความหมายเดียวต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายกว้าง หรือเป็นคำที่เคยปรากฏในบริบทแคบต่อมาเปลี่ยนไปปรากฏในบริบทที่กว้างกว่าเดิม (ดุขฎิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 48) จากการศึกษาพบคำที่มีความหมายกว้างออก 4 คำ เช่น

(25) “...เรื่องที่เล่าต่อไปถึงจะยังป็นต้อง**บอกศาลา** มีในที่อื่นคล้ายกัน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 19)

จากตัวอย่าง คำว่า “บอกศาลา” เดิม หมายถึง แจ้งความต่อเจ้าพนักงานที่ศาลาทำงาน เช่น “ศาลาลูกขุน ให้เจ้าพนักงานรับทราบไว้ เมื่อลูกประพฤติชั่ว พ่อแม่ไปบอกศาลา ไม่รับรู้เรื่องเกี่ยวกับลูกอีกต่อไป” ต่อมา “บอกศาลา” จึงกลายเป็นสำนวน หมายความว่า “ตัดขาดจากการเป็นพ่อลูก แม่ลูก หรือญาติพี่น้องกัน” ที่มาของสำนวนมาจากกฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น ออกเมื่อปี พ.ศ. 2380 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความตอนหนึ่งว่า “ถ้าอ้ายผู้ร้ายปล้นได้ทรัพย์ไปมาเท่าใด ให้เอาทรัพย์ที่ผู้ร้ายปล้นไปนั้น ตั้งปรับไหมบิดามารดา ญาติพี่น้องบ้าน อาบุตรหลานและเหลนลื้อ ซึ่งได้รับราชการแลมิได้รับราชการ เรียงตัวไปตามกฎหมายที่ได้ส่วนแบ่งปันทรัพย์มรดกตามสนิทแลห่างเป็นพี่น้องหลวง เหตุว่าบิดามารดาญาติพี่น้องมิได้สั่งสอนห้ามปรามละเลย บุตรหลานกระทำความชั่ว มิได้เอาความมาบอกศาลาคำนับ” (ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), 2541, หน้า 308)

(26) “...มหาดไทยเวรคน**แจบ่า**ผู้ว่าราชการเมืองถางหญ้า ๓๓๒ คน...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 80)

จากตัวอย่างคำว่า “บ่า” (ป่าว) เดิมมีความหมายว่า “ผู้ชาย” ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า “ผู้ชาย” เฉพาะในคำว่า “เจ้า**บ่า**” และจะมีความหมายเพิ่มอีกความหมายหนึ่งคือ “คนใช้” เพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ ความหมายที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นความหมายในทางต่ำลงและมีที่ใช้มากกว่าความหมายเดิม

2.3.3 ความหมายย้ายที่ คำที่มีความหมายย้ายที่ หมายถึง คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายอย่างหนึ่งต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายอย่างอื่น (ดุขฎิพร ขำนิโรศานต์, 2558, หน้า 52) จากการศึกษาพบว่า มีคำที่มีความหมายย้ายที่ พบ 3 คำ เช่น

(27) “...ฝ่ายผู้ซึ่งผ่านแผ่นดินเปนเจ้าชั้นธสีมาสืบมาแต่ก่อนนั้น เหมือนกับพระยาประเทศราช**ประเวณี**ดุจดุจดุกัน”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 92)

จากตัวอย่าง คำว่า “ประเวณี” หมายถึง สิ่งที่ยินยอมประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กัน มาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า การเสพสัวาส การร่วมรส ในคำว่า

ร่วมประเวณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 712) มีความหมายเปลี่ยนเป็นอีกความหมายหนึ่งในทางต่ำลง และใช้เป็นคำคนละความหมายกับคำว่า “ประเพณี”

(28) “...พวกที่ฉกรรจ์เกณฑ์ไปทัพเลยไม่กลับ...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 41)

จากตัวอย่าง คำว่า “ฉกรรจ์” มีปรากฏในพจนานุกรม สัพพะ พะจะ พาสาไท (2542, หน้า 873) ว่า “ใจ ฉกรรจ์” “ร้าย ฉกรรจ์” หมายถึง Cruel (ใจร้าย), Barbarous (ป่าเถื่อน), Ferocious (ดุร้าย) ปัจจุบัน หมายถึง “ห้าวหาญ” เช่น ใจฉกรรจ์ แข็งแรง สมบูรณ์ เช่น วยฉกรรจ์ ชายฉกรรจ์; รุนแรงอาจถึงตาย เช่น แผลฉกรรจ์ แต่ถ้าใช้ในความหมายว่า “เก่งกาจ ดุร้าย กล้าแข็ง” จะใช้คู่กับคำว่า “ฉกาจฉกรรจ์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 343)

จากการศึกษาการใช้คำและสำนวนภาษาที่เป็นร้อยแก้วในเชิงเปรียบเทียบระหว่างภาษาในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) กับภาษาไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวนภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด 80 คำ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงผลการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวนภาษากับภาษาไทยปัจจุบัน

ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	จำนวนที่พบ (คำ)	ร้อยละ
1. การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง	37	46.25
1.1 การสูญเสียพยัญชนะ	6	
1.2 การสูญเสียสระ	3	
1.3 การเพิ่มเสียง	2	
1.4 การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ	7	
1.5 การเปลี่ยนเสียงสระ	13	
1.6 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์	6	
2. การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์	21	26.25
2.1 การสูญเสียศัพท์	16	
2.2 การเพิ่มศัพท์	5	
3. การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์	10	12.50
3.1 การเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่ของคำ	1	
3.2 การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง	9	
4. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย	12	15.00
4.1 ความหมายแคบเข้า	5	
4.2 ความหมายกว้างออก	4	
4.3 ความหมายย้ายที่	3	
รวม	80	100

ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษา อาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความแตกต่างของภาษาที่มีอยู่ในสังคม เนื่องจากผู้พูดภาษาที่อยู่ในชุมชนคนละสมัยกัน ดังเช่นที่พระราชวิจารณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวิจารณ์ถึงคำว่า ปีนไม่เข้าว่า

“...ในพงษาวดารว่าถูกปีนเล็กกลับลงมา ในที่นี้ว่าปีนไม่เข้า เห็นจะเป็นความนิยมของราษฎรในเวลานั้น...”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 19)

พระราชวิจารณ์กล่าวถึง การใช้ถ้อยคำที่เป็นความนิยมของราษฎร แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการใช้ภาษาอาจเป็นกลุ่มคนในสังคมที่ไม่ได้อยู่ในชนชั้นปกครอง ซึ่งมีความแตกต่างทางการศึกษาทำให้มีรูปแบบการใช้ภาษาที่ต่างออกไป การใช้ภาษาตามความนิยมนี้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง

2. ลักษณะของการออกเสียงของผู้พูดภาษา จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงของการใช้คำในจำนวนมาก เช่น เปลี่ยนเสียงพยัญชนะ เปลี่ยนจากเสียงสระสั้น หรือเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เช่น “ขัดแค้น” เป็น “คับแค้น” “แล” เป็น “และ” “ดิบูก” เป็น “ดิบูก” หรือมีการตัดคำให้สั้นลง เช่น “เวรานูเวร” เป็น “เวร” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเปลี่ยนไปตามความสะดวกในการออกเสียงของคนแต่ละสมัย

3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ปัจจัยนี้มีผลทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้มาก คำหนึ่งที่เคยใช้ในสมัยหนึ่งอาจมีการสร้างคำขึ้นมาแทนใหม่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นหรือได้รับอิทธิพลจากต่างชาติมากขึ้น เช่น คำว่า “อำแดง” ที่เคยใช้นำหน้าผู้หญิงสาว ปัจจุบันใช้ว่า “นางสาว” คำว่า “รบพุ่ง” ปัจจุบัน ใช้ “สู้รบ” “ถล่ม โจมตี” เพราะอาวุธที่ใช้มีอาวุธที่ร้ายแรงกว่าสมัยก่อน ก็สร้างคำขึ้นมาใช้แทนให้ดูเหมาะสมกับอาวุธของอาวุธนั้น หรือ คำยืมต่าง ๆ แล้วมีการมาปรับให้ออกเสียงสะดวกขึ้นตามการออกเสียงของไทย เช่น “ประจุ” เป็น “บรรจุ”

4. คุณสมบัติของภาษาที่มีลักษณะประหยัด กล่าวคือ โดยทั่วไปภาษาจะไม่อนุญาตให้มีรูปสองรูปที่มีความหมายเหมือนกันทุกประการ เมื่อมีการยืมคำเข้ามาในภาษา และคำนั้นมีความหมายเหมือนกับคำที่มีอยู่ในภาษาเดิม คำที่มีอยู่เดิมหรือคำที่ยืมเข้ามาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายเพื่อให้คงอยู่ในภาษาได้ทั้งคู่ (ปราณี กุลละวณิช, 2544, หน้า 381) จากตัวอย่างในพระราชวิจารณ์พบว่า ภาษาไทยยืมคำว่า “ประเวณี” มาจากรูปภาษาสันสกฤต (ปรเวณี หมายถึง ผมเปีย, ผ้าซึ่งทอจากเปลือกไม้ย้อมสี) บาลี (เปเวณี หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง, ผมเปีย, ผ้าซึ่งทอจากเปลือกไม้ย้อมสี) แต่ใช้ในความหมายของภาษาบาลีคือ “สิ่งซึ่งสังคมปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง” (วัลยา ช้างขวัญยืน, และคนอื่น ๆ, 2549, หน้า 148) ต่อมาคำยืม “ประเวณี” มีการเปลี่ยนแปลงรูปและเสียง “ว” เป็น “พ” ทำให้ภาษาไทยมีใช้ทั้งรูป “ประเวณี” และ “ประเพณี” ในปัจจุบัน คำว่า “ประเวณี” จึงมีการเปลี่ยนแปลงความหมายในทางต่ำลง และใช้เป็นคำคนละความหมายกับคำว่า “ประเพณี”

อภิปรายผล

1. การเปลี่ยนแปลงการใช้คำสำนวนในพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุการณ์หลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง เปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ เปลี่ยนแปลงด้านความหมาย และเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ ผลการศึกษานี้

ทำให้เห็นว่า เมื่อเวลาผ่านไปภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทุกะดับของภาษา ตั้งแต่ระดับเสียง ระดับหน่วยคำ และระดับประโยค ซึ่งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นเองแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ ตามกาลเวลา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548)

2. ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำสำนวนในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงมากที่สุด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ สุรินทร์ จรัสจรวงเกียรติ (2555) ที่พบว่า คำว่า “เป็น” ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ออกเสียงได้ทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวมีการเปลี่ยนแปลงเสียงในปัจจุบันเป็นเสียงสั้นได้อย่างเดียว คือ “เป็น” ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุที่เสียงมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดอาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงเสียงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่กล่าวว่า หน่วยเสียงเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่ใช้สื่อความหมาย ดังนั้น หากผู้ใช้ภาษานิยมออกเสียงอย่างไรก็อาจเป็นผลให้เสียงนั้นเกิดการแปรของเสียง และเมื่อระยะเวลาผ่านไปเสียงนั้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไป

3. จากผลการวิเคราะห์ที่พบว่า การใช้คำและสำนวนในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์น้อยที่สุด ผลการศึกษานี้แตกต่างจากผลการศึกษาของ นพรัฐ เสน่ห์ (2558) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนในพระราชนิพนธ์ใกล้บ้านแล้วพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนด้านไวยากรณ์มากที่สุด ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านวิธีการดำเนินการวิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากคำที่ปรากฏ แต่งานของ นพรัฐ เสน่ห์แสดงผลการวิเคราะห์ว่าเป็นความถี่ของข้อมูล นอกจากนี้ยังศึกษาคนละกลุ่มข้อมูล ผู้วิจัยเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเสียงน่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่า และน่าจะเกิดก่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยคำ และระดับประโยค อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยนี้ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่สามารถเกิดได้ทุกระดับของภาษาเพื่อแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยที่ใช้ในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยในปัจจุบัน

4. การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ที่พบในงานวิจัยนี้เป็นคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมร ไม่พบคำยืมจากภาษาตะวันตก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเอกสารที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเป็นเอกสารที่บันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เนื้อหาที่กล่าวถึงเหตุการณ์ตั้งแต่ช่วงก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2310 จนถึงปลายสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาทำให้เห็นว่า การใช้ภาษาไทยในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและสำนวนไปตามกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่จะเกิดขึ้นตามธรรมชาติของการใช้ภาษา การศึกษานี้สามารถนำตัวอย่างคำ สำนวนที่พบไปอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงร่องรอยของผลการเปลี่ยนแปลงของภาษาจากการเปรียบเทียบภาษาเขียนในสองสมัย ผู้ที่ศึกษาจะได้เห็นถึงวิวัฒนาการทางภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาภาษาด้านภาษาศาสตร์ พัฒนาการทางภาษาไทย และหลักภาษา เพราะจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาภาษาได้เห็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของภาษาแต่ละด้านได้ดียิ่งขึ้น

2. ผลวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาในแต่ละสมัย เช่น อาจมีการศึกษาภาษาไทยสมัยอยุธยาจากเอกสารหรือจดหมายเหตุ หมายรับสั่ง สารตรา เปรียบเทียบกับการใช้ภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ที่ปรากฏในเอกสารหลักฐานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การสร้างคำซ้อนในจดหมายเหตุกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) เป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจาก การสร้างคำซ้อนเป็นวิธีการสร้างคำในภาษาไทย การศึกษาวิธีการสร้างคำซ้อนในอดีตจะทำให้เห็นว่า ภาษาไทยสมัยเก่ามีวิธีการสร้างคำอย่างไร ซึ่งจะทำให้เห็นพัฒนาการทางภาษาไทย คำซ้อนที่พบในจดหมายเหตุกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) เช่น มเหสีค้ำซ้อน, ครีกระ, กีกัก, รุกขยิก, กระจุกกระจิก, เคลื่อนคลาศ, ศุกทุกขุกเข็ญ, ชุ่มซ่อน, มัดผูกจำจอง, เปลี่ยวเปล่าเหงาง่วง, กากหยากเยื่อ, ทะลึ่งทะลั้ง, อาสัธยอาธรรม, อปราไชยพ่ายแพ้, ถูกตัวถูกฝ่า, มัดผูกจำจอง ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2541). **สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2552). **พระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง จดหมายเหตุกรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์)**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- คุชฎีพร ชำนิโรคนานต์. (2558). **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยฯ.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์, และคนอื่น ๆ. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4: วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปราณี กุลละวณิช. (2544). ร่องรอยและปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในภาษา. ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, **เอกสารการสอนชุดวิชา 22311 ภาษาไทย 3 เล่ม 2 หน่วยที่ 14** (หน้า 381). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- พัฒน์ เพ็งผลา. (2543). **รายวิชา TH323 ภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทย (Influences of Pail and Sanskrit on Thai)** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพรัฐ เสน่ห์. (2558, มิถุนายน). การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย (ฉบับพิเศษ), 32(1)**, 40-59.
- นพวรรณ พันธุมธา. (2554). **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณพร พงษ์เพ็ง. (2547). **ภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2538). **โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลยา ข้างขวัญยืน, และคนอื่น ๆ. (2549). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรีเนตร จรัสจรัสเกียรติ. (2555, พฤศจิกายน). การศึกษาคำว่า “เป็น” ในสมัยรัชกาลที่ 5 เปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน. **วารสารวรรณวิทัศน์, 12(วิวิธฤกษ์)**, 92-112.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). **ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อภิชนา แก้วอุทัย. (2562). ศึกษาคำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้: การศึกษาเชิงประวัติ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุษภีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพล ดวงศรี. (2560). ศึกษาเปรียบเทียบคำอ้างอิงพระสงฆ์ไทยสมัยสุโขทัยกับปัจจุบัน.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

